การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงจากความร้อนของประเทศไทย
Health Impact Assessment of Populations in Heat-Risk Areas in Thailand

กรวิภา ปุนณศิริ, กุลสตรี ชัชวาลกิจกุล, อภิสราพร สมานทรัพย์, นฤภร บูรนณัติ
กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย

บทคัดย่อ

อากาศร้อนจัดเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะดัชนี ความร้อน (HeatIndex) ผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนมีทั้งอาการเล็กน้อยจนถึงขั้นเสียชีวิต และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงจากความร้อน เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional study) เพื่อศึกษาสถานการณ์และความสัมพันธ์ระหว่างอาการจากความร้อนกับการอาศัยในพื้นที่เสี่ยงจากความร้อน (พื้นที่ที่มีค่าดัชนีความร้อนมากกว่า 42.0 องศาเซลเซียสขึ้นไป ที่ระดับอันตรายตามประกาศกรมอนามัยเรื่องค่าเฝ้าระวังผลกระทบต่อสุขภาพจากค่าดัชนีความร้อน พ.ศ. 2567) ใช้ข้อมูลดัชนีความร้อนสูงสุดรายวันจากกรมอุตุนิยมวิทยา ระหว่างวันที่ 18 กุมภาพันธ์ – 14 พฤษภาคม 2568 ร่วมกับการสอบถามอาการจากความร้อน โดยใช้แบบสอบถามผ่านระบบ online จากประชาชน จำนวน 1,134 คน ใน 77 จังหวัด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ Multivariable logistic regression เพื่อแสดงขนาดของความสัมพันธ์ด้วยค่า Adjusted Odd Ratios (AOR) ที่ปรับฐานด้วยปัจจัยอายุ และโรคประจำตัว โดยใช้โปรแกรม STATA เวอร์ชั่น14 ผลการศึกษา พบค่าดัชนีความร้อนสูงสุดที่ 63.6 องศาเซลเซียส มี 74 จังหวัดที่มีค่าดัชนีความร้อนเกิน 42.0 องศาเซลเซียสถือเป็นพื้นที่เสี่ยง และอาการจากความร้อนที่พบมากที่สุด คือ ปวดศีรษะ (20.81%) เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า การอยู่ในพื้นที่เสี่ยงมีความสัมพันธ์กับการเกิดอาการจากความร้อน โดยกลุ่มประชากรที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงมีความเสี่ยงเกิดอาการจากความร้อนมากกว่า 1 อาการขึ้นไป 2.17 เท่า (P-value < 0.05) และเมื่อวิเคราะห์รายอาการ พบว่ากลุ่มที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงจากความร้อน มีความเสี่ยงที่จะมีอาการต่อไปนี้มากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่เสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ เวียนศีรษะ (AOR = 3.26), อ่อนเพลีย (AOR = 2.75), มีผื่นแดง (AOR = 1.99), ปวดศีรษะ (AOR = 1.68) ดังนั้น จึงควรพัฒนาการแจ้งเตือนดัชนีความร้อนและสื่อสารให้คำแนะนำเพื่อป้องกันอาการจากความร้อนแก่ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงอย่างทั่วถึง สร้างความตระหนักเรื่องความร้อนแก่ประชาชนและส่งเสริมให้หน่วยงานท้องถิ่น และสาธารณสุขจัดทำแผนรับมือกับผลกระทบจากความร้อน เพื่อป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพในระยะสั้นและระยะยาวอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ดัชนีความร้อน, อาการจากความร้อน